

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg.

N° 6

Prenumerationspris:

Helt år Fmk. 200:-
1/2 " " 100:-

I Sverige:

Helt år . . . Kr. 4:-
1/2 " . . . " 2:-

I Finland:

Helt år Fmk. 30:-
1/2 " " 15:-

Utkommer
alla onsdagar

Utgivare:

Svenska Folkförbundet

Redaktör: N. Blees

Riddaregat. 9, Reval.

Annonspris:

2 mark per mm.

I Sverige:
5 öre per mm.

I Finland:
30 penni per mm.

För annons, som införes
10 eller flere ggr
räknas 20% rabatt.

13 febr.

1924

Utdrag ur S. O. V:s i Estland årsberättelse för år 1911.

För att Kustbons läsare skola få en föreställning om, vilken stor betydelse föreningen „S. O. V.“, som nu går att fira sitt 15-de årsmöte, redan i början av sin verksamhet hade, tillåta vi oss denna gång att göra ett utdrag ur föreningens årsberättelse för 1911, det tredje verksamhetsåret:

„Vi hava nu att avgiva berättelse över S. O. V. verksamhet under det gångna året, det tredje i ordningen. Vi kunna därvid förutsätta, att det väsentliga av denna verksamhet redan är bekant, på grund av de uppsatser, vilka det nya årets svenska almanack innehåller om densamma. Likvist finnes det ett och annat, som det kan hava sitt intresse att litet närmare redogöra för. Vi vilja i denna redogörelse börja med skolfrågorna. Det är redan bekant, att föreningen ändtligen under det gångna året erhållit vederbörligt tillstånd att underhålla en skola i Korkis, denna skola, som året förut hotades med stängning. Utav den redogörelse, som skolans lärare, R. Timmerman, lämnat i detta års almanack, finna vi, att

skolan verkar med all önskvärd framgång, isynnerhet bland de yngre barnen, vilka rätt snart lära sig både läsa och tala svenska.

På senaste årsmöte fick styrelsen i uppdrag att ansöka om tillstånd till öppnande av en ny skola i Kyrkslätt by på Wormsö. Denna ansökan insändes jämte förslag till stadgar och program för den tilltänkta skolan till folkskolinspektorn i Hapsal d. 15 april, vilken den 3 december återsände förslaget till stadgar, försett med diverse anmärkningar. Den viktigaste anmärkningen folkskolinspektorn hade att göra var den, att flickor och gossar endast till 11 års ålder finge undervisas tillsammans i en privat skola, sådan som den tilltänkta skolan på Wormsö. Flickor och gossar över 11 år måste undervisas skilt. Svårt är det att fatta, huru samma lag, som tillåter flickor och och gossar över 11 års ålder att besöka samma skola i Korkis, förbjuder detta under aldeles enahanda förhållanden på Wormsö.

I Wichterpal och på Odinsholm har skolfrågan under året icke avancerat vidare. Vardera samhället är fortfarande utan utsigt att få sig en skola. I Wichterpal

finnes ändå en estnisk skola, men på O: holm finnes ingen skola alls.

Vi övergå nu till närmast stående gren av föreningens verksamhet biblioteken. Enl. uppdrag av senaste årsmöte har följande litteratur anskaffats:

a) Navigationslitteratur: 3 ex. „Svensk lots. Östersjön“; 3 ex. „De svenska kusthamnarna“ och 3 ex. „Internationella signalsystemets signalflaggor“. Av dessa böcker har biblioteken på Nargön, Nuckö och Wormsö erhållit var sitt ex. „Motorbåtens navigering“, varav utom de nämnda biblioteken, ännu Rågöarne och Odinsholm erhöillo vardera ett ex. Dessa verk rekvirerades från Nau-liska Magasinet i Stholm och kostade tillsammans Kr. 25:53. Vidare beställdes från Helsingfors för varje av de nämnda biblioteken 1 ex. „Fiskeritidskrift för Finland“, samt 100 ex. av broschyren „Om saltning och annan kronservering av strömming.“ Av denna broschyr sändes 10 ex. till Nargön, 18 ex. till Rågöarne, 50 ex. till Nuckö och Odinsholm samt 20 ex. till Wormsö. 2 ex. behöllos i Reval. All denna fiskerilitteratur kostade 10 rbl. Av barnlitteratur har anskaffats 5 ex.

av „Onkel Toms stuga“, vilka tillsammans kostade 4 fmk. Genom föreningens försorg har vidare ett antal böcker för bibliotekens räkning blivit inbundna och ett skåp blivit köpt för biblioteket på Nargön. Detta skåp kostade 10 rbl.

Utom dessa inköp har föreningen som gåva erhållit tvänne sändningar böcker från Sverige, en större omfattande c:a 200 band från Hernösand och en mindre från några folkskolebarn i Saltsjöbaden, vilka på detta sätt ville visa sin kärlek till de svenska barnen i Estland. Den större sändningen, vilken innehöll mest skönlitteratur och nyttig läsning för folket, fördelades huvudsakligen mellan biblioteken på Nargön och Wormsö, medan biblioteken i Reval och på Rågöarna erhöilo en mindre del. Nuckö blev denna gång förbigånget, såsom varande rikast försett med böcker. Den andra försändningen innehöll ett mindre antal småskrifter för barn, och ansågo vi dessa vara särdeles lämpliga för de svenska barnen i Korkis, varför denna sändning gick dit.

I sammanhang med det, som blivit gjort för biblioteken, må nämnas spridningen av jordbruks-tidskrifter bland våra svenska landtbrukare, och till denna klass hör ju största delen av vår svenska befolkning i Estland.

Vi gå nu över till en ny gren av föreningens verksamhet, nämligen föranstaltandet av föredrag och diskussionsmöten. Vi kunna därvid med glädje konstatera, att myndigheterna under det sista året icke ställt några hinder i vägen för hållandet av föredrag och möten. Endast ett friluftsmöte, som var avsett hållas på Wormsö d. 26 juni blev förbjudet.

Inalles har föreningen arrangerat 9 anmälda möten.

Början gjordes med ett samkväm i Hansaskolan i Reval den 6 mars. Programmet var följande: 1) Redogörelse för föreningens

verksamhet år 1910 samt för årsmötet på Wormsö prästgård. 2) Föredrag av sekreteraren H. Pöhl över „Gustav Wasas ord till sina söner: „Varer svenske.“ 3) Sång. 4) Deklamation. I detta samkväm deltog över 100 personer.

Den 20 april hölls ett möte i Ölbäck (Rickholtz), vid vilket pastor Sevelius höll ett föredrag „Om betydelsen av föreningens verksamhet.“ Därefter diskuteres jordbruksfrågor.

Den 24 april hölls ett diskussionsmöte på Wormsö prästgård. Diskussionen behandlade frågan: „Huru kan vårt jordbruk göras mera vinstgivande?“

Den 1 maj hölls ett mötte i skolsalen på Nargön, varvid skolläraren N. Blees talade över „Bildningens betydelse och mål.“ Till detta föredrags hållande gavs tillstånd först, sedan ett utkast till detsamma inlämnats till polismyndigheterna.

Den 24 juni hölls ett mötte på klockaregården i Nuckö. Programmet upptog hälsningstal av pastor Sevelius, föredrag „Om de naturliga ängarnas förbättring av hr Rud. Timmerman samt „Om bildningens betydelse“ av hr Joel Nyman. Fördragen åtföljdes av diskussion.

Den 2 januari innevarande år hölls ett möte på klockaregården i Nuckö med följande program: Hälsningstal av pastor Sevelius. Föredrag „Om hemmets vård“ av skolläraren Joel Nyman. Föredrag „Om nyttan och organiseringen av andelsmejerier.“ Diskussion över frågan: „Vad böra vi göra för att vårt folk måtte lära sig högsvenska“, vilken fråga refererades av pastor Sevelius. Därpå höll pastor Sevelius ett tal om nykterhetens och bildningens förhållande till hvarandra.

I Reval har den lilla ungdomscirkeln fortfarit att sammankomma i Hansaskolan.

Ännu vill jag omnämna, att pastor Melin på Wormsö med framgång hållit en kurs i rätt-

skrivning för omkr. 15 gossar, vilka två gånger i veckan till detta ändamål infunnit sig på prästgården. Samma gossar ha ock flitigt begagnat sig av länebiblioteket på prästgården.“

Rågöarna.

Brev.

II.

Det nya året ingick med ovanliga snöstormar, vilka till den grad betäckte marken med snö att det blev omöjligt att färdas i skogarna, och står allt bränslsälunda ännu ohugget.

Till egendomligheterna höra även, att Rågöarnas östra, norra och västra kuster ännu den 27 januari stodo isfria, under det Östersjön långt sydligare var tillfrusen.

I kulturellt avseende har det icke heller under det gångna året gjorts några nämnvärda framsteg, det har mera varit en snigelgång. Skolan besökes av 20 barn, fördelade på fyra årsklasser, vilka undervisas av en lärare. Myndigheterna hava lovat tillsätta ännu en lärare och förvandla skolan till en 6-klassig sådan, men för det ringa barnantalet har planen uppskjutits.

Vad som vållar sorg, är att folkmängden på Rågöarna går bakåt. Detta märkes särskilt på lilla Rågö, där det 1923 förekom 4 dödsfall mot en födelse. Fortsätter det i den stilen ännu ett 50-tal år, äro Rågöborna 1973 utdöda.

På tal om dödligheten kan omnämnas, att vi år 1923 haft 2 märkvärdiga dödsfall på lilla Rågö. I somras jordade vi en på sin tid mycket framstående Rågöbo, Thomas Österberg, vilken var den första läraren av äkta Rågö stam. De kunskaper han genom självstudier förvärvat försökte han efter bästa förmåga bibringa sin omgivning. Alltid glad och välmående mot främlingar, vilka ofta besökte ön, skaffade han sig många vänner både nära och

fjärran. Hans bortgång har lämnat ett tomrum, som icke lätt kan fyllas. Det andra dödsfallet inträffade under ett bröllop. Då bröllopsglädjen stod högt i tak, störtade brudgummens far, gripen av hjärtslag, död ned. Även han var en upplysningens och ordningens vän, vilket bäst kom till synes under hans verksamhet som länsman under de svåra krigsåren. Han lotsade då Rågö samhälle lyckligt fram genom svårigheter till en ljusare tid. Frid över de hädangångnes minnen.

Här om dagen var det en 16-årig flicka, som fick ett slag-anfall. Det inträffade kl. 8 på kvällen. Flickan föll till golvet, där hon utsatt för krampaktiga ryckningar, låg och vred sig tills hon blev liggande helt stel. De kringstående trodde att hennes sista stund var inne, men efter några timmars dvala började hon åter röra på sig, steg ånyo på benen, men saknade talförmågan. Då man bekymrad rörde sig om henne tog hon en pappersbit och skrev: „Kl. 8 på morgonen är jag frisk.“ Och ganska riktigt, precis kl. 8 nästa morgon började hon tala och var således fullkomligt återställd. Då man nu frågade, huru hon visste att hon kl. 8 skulle tillfriskna, berättade hon, att under tiden hon låg i dvala hade en svart man kommit till henne och sagt: „Kl. 8 rövade jag dig talförmågan och kl. 8 får du den igen.“

Händelsen är desto mer märkvärdig, då den inträffade på flickans födelsedag och hon påstås vara född kl. 8.

Joh. Pöhl.

S. O. V:s 15-de årsmöte.

På föreningens 15-de årsmöte den 17 dennes kommer professor Helge Kjellin från Dorpat att hålla ett föredrag med ljusbilder över „Svenska bygder i Estland förr och nu“. Vi upp-

mana medlemmar och intresserade att talrikt besöka denna föreningens högtidsdag.

„Allsvensk Samling.“

Alla medlemmar av Svenska Odlingens Vänner erhålla Riksföreningens för svenskhetens bevarande i utlandet intressanta organ „Allsvensk Samling“ gratis. Om någon av misstag icke fått tidningen, be vi sådana medlemmar skriftligen eller muntligen därom meddela S. O. V:s styrelse, som då skall sätta sig i förbindelse med „Allsvensk Samlings“ expedition, och kommer tidningen sedan att ofördröjligen sändas.

Vårt liv och arbete.

Att en människa i sin lilla värld utan att misströsta för begångna fel allvarligt kan ägna sig åt sin uppgift, beror på, att hon får kraft ur „kärlekens eviga källa“. Denna centrala kraft yttrar sig i många skilda former: än är det en okuvlig energi, än en smekande ömhet, än den moderliga omsorgen, än det ödmjuka tålmodet, som icke förtröttes. Jag kan aldrig låta bli att nämna „Helgmålsklämningen“ i Kustbon № 23/24. Väcker den ej dig till medvetet liv, du som slumrade in, då du satte dig för att vila efter dagens tröttsamma arbete? Stå upp, blotta ditt huvud, ty i korus må tonerna höras:

„Hav tack för det du bördan drog i dagar och i år!

Hav tack för varje gång du log och sväljde ner din tår!

Gud signe dig, som så förstod att vara arm, dock glad och god! Gud löne allt ditt tålmod, som läkte många sår!“

De män, som drivas av denna kraft äro glada över att få vara redskap i kärlekens tjänst, och de se icke längre på huruvida deras gärning synes för världen eller icke.

Att få tjäna är deras belöning. De veta, att intet är för stort och intet för litet, och att våra handlingar oh vårt liv få sitt värde genom den inneboende kraften, som flödar ur livskällan, som var och en har inom sig själv. Icke är den en hjälte, som utan att kunna tygla sig själv, driven av ögonblickets rus, stormar fram, utan hjälte är den, som kan tygla sig själv i striden och ej ett ögonblick förlorar sansen. Sådant var vårt svenska mod fordom. Mätte det ej urarta sig!

Om vi skulle stanna vid de ovan nämnda orden „okuvlig energi“, tycker jag, att icke minst jordbrukaren bör vara i besittning därav, och det så mycket mer då vi Estlands svenskar ha en jord, som är „fattig och kräver möda.“ Fattig, ty goda skördar äro ej skyfall, nej upp ur jorden skola böljande guldax drivas fram, förödmjukelsens stig skall beträdas, och „nedåt först är odalmannens trappsteg uppåt.“ Kargt och mödosamt, därför att jordbruksredskap saknas, varmed vi kunna omarbeta de tegar, där skatter ligga dolda. Dock genom „okuvlig energi“ växa de så småningom upp. Det är bestämt, att de så småningom bringas i dagen av de män och det släktled, som är i stånd att giva sina armar och sina huvuden, sin skicklighet och sina kunskaper till att förvandla ödemarker till fruktbara fält, att lära känna skattens gömställe och att ägna våra krafter åt dess uppfinnande. Lantman, jordbrukare, se där vårt arbete under detta nya år! Några rader härom någon gång i Kustbons spalter skulle kanske vara till nytta.

A. Lindkvist.

Odensholm.

(Brev därifrån).

Vår lilla ö, som bebos av nägot över hundra personer, är nära fem sjömil isolerad från fastlandet. Därför kan det ofta hän-

da att vi om vintern få vara utan post och icke veta något av kommunala och kretsgöromål. Sällan händer det att isen blir säker och stannar, för då skall det blåsa från N V (nordväst) under en hel vecka. Då kan man komma över till fots. Skall man kunna komma över med rodd- och segebåt måste det blåsa från S O (sydost) och ränsa sundet och kusten. Men vid riktigt lugnt väder samlas det så mycket „sirja“ att man inte kommer fram varken med båt eller på isen. Med S V och N O kvart om vintern skju- ter alltid is här förbi, så att vi ha svårt här om vintern med förbindelsen med fastlandet.

Runö har erhållit en motorbåt av goda givare och det händer även att myndigheterna göra påhälsningar med flygmaskin, så att deras ställning har betydligt förbättrats. Männe även vår ställning skall kunna förbättras? H. K.

Politiskt.

Riksdagen sammanträder i morgon. Budgetutskotten ha nu äntligen fått statsbudgeten nästan färdig. Man har här och där försökt minska utgiftsposterna och någon gång har man velat gå nästan för långt. Således föreslogs på ett sammanträde för en vecka sedan att indraga ministrarnas au-

tomobiler och i stället anslå 10.000 mk. pr månad „farpengar“. Förslaget gick dock icke igenom.

Estlands kommuner bilda förbund. Stadgar härför ha utarbetats och antagits av kommunalsekreterarföreningen. Förbundets syftemål är att gemensamt bistå de enskilda kommunala självstyrelseinstitutionerna i arbetet för den ekonomiska och kulturella utvecklingen ävensom att skydda kommunernas intressen. Varje kommun kan ingå i förbundet som medlem och bestämmas avgiftens storlek proportionellt med folkmängden. Utan tvivel kommer ett sådant förbund att ha mycket stor betydelse för de lokala självstyrelserna. Huru böra svenskarna härvid bete sig? Gå med i det stora förbundet, som har en lokalavdelning i varje krets, eller bilda ett eget förbund eller egen svensk lokalavdelning av svenska kommuner? Det är frågor, som tarva en grundlig överläggning, innan enskilda svenska eller halvsvenska kommuner bestämma sig.

Utländet.

Om de baltiska staternas konferenser har man länge talat, men det ser ut, som om det icke skulle bli något av dem. Än är det ett än ett annat hinder och tiden för sammankallandet uppskjutes dag från dag.

Förre Förenta staternas president Woodrow Wilson är död. Söndagen den 3 februari meddelas från Washington om hans frånfalle. Wilson har som bekant spelat en stor roll, då freden efter det stora världskriget skulle slutas, och hans 14 punkter lades till grund för den fred, som ficks till stånd.

England har erkänt Ryssland. Den nya engelska arbetarregeringen har de jure erkänt Sovjetryssland.

Lenins efterträdare har nu blivit utsedd. Den nye mannen är Rykov, som emellertid icke är ny vare sig som bolsjevik eller i regeringskretsarna i Moskva. Rykov är nämligen samma man som under Lenins sjukdom (från 1921) handhaft dennes makt och myndighet.

Mac Donald, ministerpresidenten för den nya engelska arbetarregeringen, planerar en stor entente-konferens för driftande av skadeståndsproblemet, de interallierade skuldfrågorna, Rhenlandsspörsmålet m. m. I dessa frågor har Mac Donald en egen bestämd uppfattning, som helt strider mot Poincarés.

Penningkurser.

Revals börs.

12 febr. 1924.

	köpare	säljare
1 dollar	379 ¹ / ₂	380 ¹ / ₂
1 pund	1.634	1.628
1 bilj. Rmk.	—	85
100 Fmk.	953	943
100 Sv. kr.	—	9.900
1 guldrubel	—	188

Svenska Odlingens Vänners
15-de årsmöte hålles i Reval i missionssalen, Kentmansgatan 6, söndagen den 17 februari kl. 5 e. m.

Program:

1. Överblick över föreningens 15-åriga verksamhet och årsberättelsen 1923,
2. budgeten för 1924,
3. övriga riktlinjer för verksamheten 1924 m. m.

Sång, musik, tablå.

Föredrag med ljusbilder av prof. H. Kjellin över "Svenska bygder i Estland förr och nu."

Téserving.

Styrelsen.

Dr. Lydia Riesenkampff-Lindström

läkare för lung- och
invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 12—1, 4—5

Lergatan 16 (Saeue tän. 16).

HAPSAL.

Brevväxling

inom Estland önska H. Lundström, Hans Fält,
A. Thomsson, adress: Meriväe ekipaash, III
kompanii, Tallinn.